

GODINE GLADI

Andrija Nikić, Godine gladi — Povijesni prikaz spasavanja hercegovačke sirotinje (1916.—1919.), knjižnica Naših ognjišta, Duvno, 1974, str. 140

D. S. Iv.

Kamo sreće da sve godine rata i gladi odu u nepovrat pa ih tako zaboravimo, ali one su na žalost stalno prisutne, sad ovdje, sad ondje na našem planetu. Andrija Nikić — uvjeren da ne smijemo posve zaboraviti naše godine gladi iz vremena prvog svjetskog rata i da je potrebno osvježiti uspomenu na one koji su se u tako teškim prilikama odvažno dali na posao spasavanja ugroženih života — potrudio se da prouči i prikaže kako se tada patilo i umiralo od gladi u Hercegovini i što su u poslu spasavanja poduzeli hercegovački franjevci, osobito u tom pogledu najistaknutiji njihov član fra Didak Buntić.

Pisac je knjigu podijelio u pet kraćih poglavlja. U prvom prikazuje teško stanje hercegovačkog žiteljstva prouzročeno ratom koji se doduše nije vodio na samom tlu Hercegovine, ali su muževi i mladići bili odvedeni na bojišta pa su starci, žene i djeca ostali bez hranitelja, a kraj i onako krševit i nerodan bio je iscrpljen teškim ratnim prilikama i sušnim godinama.

O plemenitom i poduzetnom fra Didaku Buntiću i njegovim pothvatima za spas sirotinje govori više ili manje gotovo na svakoj stranici knjige, a naročito u drugom poglavlju. U trećem je istaknuo povezivanje fra Didaka sa *Središnjim zemaljskim odborom za zaštitu obitelji mobiliziranih i u ratu poginulih vojnika iz kraljevina Hrvatske i Slavonije* te kako se Odbor, mimo u početku postavljenih geografskih i drugih granica, zauzeo za izgledniju hercegovačku sirotinju. Iz tog je proizišao najznačajniji pothvat: spasavanje izglednije djece prebacivanjem iz Hercegovine u plodnije hrvatske krajeve preko Save. Spomenuti Odbor uz suradnju s franjevcima vodio je o toj djeci brigu i nadzor sve do svršetka gladi i povratka djece u Hercegovinu. O djeci nastanjenju u domovima dobročinitelja koji su ih dobrim dijelom pazili kao i svoju vlastitu djecu te o njihovu povratku u Hercegovinu govori četvrto poglavlje. U petomu je riječ o sabirnoj akciji za djecu, a dodatak je posvećen pitanju pomoći Zemaljske vlade izglednjelom žiteljstvu, pomoći koja je na žalost bila posve nedovoljna. U prilogima su 4 popisa preseljene djece.

Na kraju knjige je bibliografija. Tu autor najprije navodi arhive u kojima je našao potrebnu građu, a zatim nabraja knjige, članke i kraće napise u kojima ima nešto o tim pitanjima. (Radi potpunosti bibliografije možda neće biti suvišno spomenuti i knjigu Velimira Deželića *Tisuću metara nad morem* u kojoj je više stranica posvećeno pitanju preseljavanja djece u prekosavske krajeve u čemu je Deželić izravno sudjelovao).

Knjiga *Godine gladi* pisana je laganim stilom i jezikom. Vjerojatno je u prvom redu i namijenjena čitateljima iz običnog puka. Autor ipak nije zanemario znanstveni aparat. Možda je mogao izbjegnuti poneka ponavljanja u tekstu. Oprema knjige je dobra. Ulepšava je i sedam fotografija, a na naslovnoj stranici je slika izglednije djece.

Na kraju spomenimo, da godine gladi 1916.—1919. na žalost nisu pustošile samo Hercegovinom. Slično je stanje bilo i u susjednoj Dalmaciji, a i u još nekim našim pasivnim krajevima. Autor je ovom knjigom oteo zaboravu hercegovački dio te bolne prošlosti. Prikazao je rad na spasavanju povezan s fra Didakom i njegovom subračom. Hercegovački franjevci su o tom radu vodili i čuvali opsežnu dokumentaciju. Uza sve to ona je dobrim dijelom propala u prošlom ratu. Nije nam poznato koliko se je u drugim krajevima o pothvatima spasavanja vodila i čuvala dokumentacija. Svakako takvih je pothvata sigurno bilo i drugdje pa makar u manjoj mjeri. Možda su drugi pre-malo mislili na to da svoja djela sačuvaju za povijest smatrajući, da je dovoljno učiniti dobro, što je ipak šteta. Događaji o kojima je riječ ne spadaju još u daleku prošlost. Još ima živih svjedoka. Nikić je u Hercegovini s nekim od tih razgovarao. Možda bi se na taj način dalo još uvijek zapisati štogod i o drugima.